

Starea mediului în Europa și perspectiva 2005

Rezumat

Îmbunătățiri la nivel european, decizii locale, efecte globale

Europenii țin la mediul lor înconjurător — sondajele Eurobarometer arată că o largă majoritate (peste 70 %) doresc ca factorii de decizie să acorde o atenție egală politicilor de mediu, economice și sociale. La nivel individual, europenii sunt gata să participe la acțiuni în favoarea mediului, deși ar face și mai mult dacă ar fi mai bine informați despre deciziile de mediu care nu costă nimic sau foarte puțin. Ar face mai mult și dacă ar putea fi siguri că și concetățenii lor vor face același lucru.

În ultimii 30 de ani, s-au făcut progrese importante în îmbunătățirea situației mediului în Europa. Plumbul a fost eliminat din cei mai mulți combustibili. S-a renunțat treptat la clorofluorocarburi (CFC) care epuizează stratul de ozon. Emisiile de oxid de azot provenite din transporturile rutiere au fost reduse cu circa 90 %, față de situația în care nu s-ar fi introdus convertoarele catalitice. Emisiile de SO₂ provenite din sectorul energetic au scăzut de asemenea semnificativ, mai ales urmare introducerii tehnologiilor de desulfurare.

Tratarea tot mai amplă a apelor urbane reziduale va permite râurilor, lacurilor și estuarelor să-și revină după poluarea suferită. Desemnarea unor zone naturale protejate în Europa totalizează 18 % din întregul teritoriu, contribuind la menținerea ecosistemelor și la păstrarea diversității biologice. Pădurile înregistrează o ușoară creștere, iar în unele regiuni se regenerează într-un ritm mai rapid decât înainte. Aceste progrese și multe altele se traduc în beneficii pentru sănătatea oamenilor și pentru calitatea vieții lor.

Dar probleme majore rămân și pe viitor. Cea mai presantă este constituită de schimbările climatice, ale căror efecte se consideră că sunt deja evidente prin evenimentele meteorologice extreme, tot mai frecvente, prin crizele locale de apă și prin topirea ghețurilor polare. Alte priorități în privința mediului sunt poluarea aerului și reglementarea substanțelor chimice, astfel încât să se reducă efectele asupra sănătății și mediului înconjurător; conservarea terenurilor ca

resursă productivă și rezervor de biodiversitate; ameliorarea cantitativă și calitativă a rezervelor de apă dulce; asigurarea sănătății oceanelor. Oceanele, în mod deosebit, sunt ecosisteme esențiale care stau la baza multor bunuri și servicii ecologice de care depindem.

Răspunsul la unele dintre aceste probleme poate fi găsit în utilizarea pe scară mai largă a resurselor regenerabile de energie, cum sunt energia eoliană și cea solară, pentru a înlocui unele resurse finite neregenerabile pe care se întrec să le exploateze atât economiile dezvoltate, cât și cele în expansiune.

Multe dintre problemele ecologice curente cu care ne confruntăm își au rădăcinile în modul în care Europa își utilizează teritoriul, precum și în structura sa economică și în modurile noastre de viață. Acestea sunt greu de schimbat. Lucrul cel mai remarcabil, s-a operat o schimbare în importanța ecologică acordată, de la problemele axate pe producție la cele legate de consum. O conștientizare sporită privind efectele asupra mediului și sănătății va avea un impact pozitiv asupra alegerilor pe care le facem zilnic: ce să cumpărăm, unde să locuim și să muncim, unde să călătorim.

Cheltuielile menajere au crescut cu o treime între 1990–2002 în cele 15 state UE. Se prevede că acestea se vor dubla în UE-25 până în 2030, cu diferențe mari între categoriile de venituri și regiuni. Într-o economie tot mai globalizată, alegerile consumatorilor se repercutează tot mai mult nu numai asupra mediului din Europa, ci și în multe alte părți ale lumii. Este nevoie de o mai bună înțelegere a efectelor potențiale, printr-o cercetare mai detaliată, pentru a putea contribui la schimbarea unor tendințe negative actuale și viitoare.

Aproximativ cinci 'hectare globale' pe persoană, 'amprenta ecologică' a EU-25 — este suprafața de teren socotită necesară pentru a produce resursele pe care le consumăm și pentru a depozita deșeurile pe care le generăm — ea reprezintă aproximativ jumătate din cea a Statelor Unite, dar este mai mare decât a Japoniei. Este, în același timp, mai mult decât dublul mediei din țări ca Brazilia, China sau India. Utilizarea totală globală a resurselor naturale depășește deja cu circa

20 % rata anuală de refacere. Aceasta înseamnă 'a trăi din capital și nu din dobândă'.

Urbanizare în creștere, abandonarea terenului

Aproape trei sferturi din populația Europei trăiește în zone urbane și suburbane care acoperă circa 10 % din suprafața totală a UE. Deși pare acceptabil, totuși intensitatea și conflictele dintre utilizările multiple ale terenului pot avea repercusiuni asupra unor zone valoroase din teritoriul Europei, situate foarte departe de locul de utilizare inițială a terenului.

Analize recente arată că, între 1990–2000, peste 800 000 de hectare suplimentare de teren natural productiv au fost convertite în suprafețe artificiale, pentru locuințe, birouri, magazine, fabrici și drumuri, un plus de 6 % la suprafața urbanizată a continentului. Aceasta echivalează cu de trei ori suprafața Luxemburgului și reprezintă o micșorare considerabilă a capitalului natural. Prețul scăzut al terenului bun pentru agricultură comparativ cu cel al terenului deja urbanizat este printre factorii determinanți care influențează această expansiune urbană.

Turismul, la rândul său, continuă să se dezvolte rapid, stimulat în parte de prețurile scăzute ale călătoriilor aeriene și de populația Europei, care cunoaște o viață tot mai lungă și mai îmbelșugată. Turismul contribuie și el la expansiunea urbană, în special în regiunile din jurul aglomerațiilor de coastă, cum este coasta intensiv dezvoltată a Marii Mediterane. Expansiunea neplanificată a turismului poate și ea mări presiunea asupra zonelor care deja se află sub stresul lipsei de apă.

Pe măsură ce zonele urbane cresc, se intensifică atât exploatarea terenurilor cât și resursele de apă din zonele înconjurătoare. Această creștere afectează 'serviciile' esențiale pe care le așteptăm de la natură, cum ar fi: filtrarea naturală a apei subterane pentru a produce acvifere de apă potabilă, conservarea zonelor umede și a diversității genetice din zonele agricole de exploatare extensivă pe scară redusă. Defrișările pot modifica radical scurgerea apei de ploaie, provocând

alunecări de teren și alte probleme, măbind suprafețele amenințate de inundații.

Schimbările climatice sunt prezente

Schimbările climatice sunt în curs de producere. Temperaturile medii au crescut în Europa cu 0,95 °C în ultimii 100 de ani și se așteaptă să crească cu 2–6 °C în secolul viitor. În unele locuri, agricultura pare să tragă foloase de pe urma sezonelor de producție mai lungi, dar în altele, secete prelungite sau evenimente atmosferice și mai severe (și mai greu de prevăzut) transformă agricultura într-o activitate cu grad mare de risc.

Temperaturile în creștere ale mării, duc la o probabilitate mai mare de 'înflorire algală' — fitoplanctonul toxic, care este dăunător atât pentru viața marină cât și pentru oameni. Zooplanctonul — la baza lanțului trofic — și peștii care se bazează pe acesta ca sursă principală de hrană tind să urmeze tendințele dictate de temperaturi. De fapt, unele specii au migrat deja o mie de kilometri spre nord. Animalele și plantele terestre sunt și ele în mișcare. Din păcate migrația nu este posibilă pentru unele specii. Speciile alpine ce trăiesc la altitudini înalte nu au opțiuni de migrare.

Ca răspuns, miniștrii UE au convenit un obiectiv de limitare a creșterii globale pe termen lung a temperaturii, la maximum 2 °C peste nivelurile epocii preindustriale. Ei au arătat, de asemenea, că stabilizarea concentrațiilor de CO₂ sub nivelul de 550 ppm poate fi necesară pentru atingerea obiectivului propus, ceea ce impune reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în țările dezvoltate cu circa 60–80 % până în anul 2050, față de nivelul din 1990. Pe termen scurt, UE este pe calea cea bună pentru a-și atinge obiectivele prevăzute în Protocolul de la Kyoto, ca rezultat al EU Emissions Trading Scheme (Programului UE de comerț cu emisii) și al altor măsuri, inclusiv European Climate Change Programme (Programul european privind schimbările climatice). Cu toate acestea, obiectivul intermediar pentru anul 2020 — o reducere de 15–30 % a emisiilor de gaze cu efect de seră față de nivelurile din 1990 — va fi mult mai greu de atins.

Scenariile analizate de către AEM demonstrează că soluția pentru o reducere a emisiilor de CO₂ se bazează în principal pe trei măsuri: reducerea consumului energetic, mărirea ponderii energiei regenerabile și creșterea eficienței energetice în producerea și utilizarea electricității, în special prin noi măsuri de conservare a energiei. Utilizarea surselor regenerabile în producerea energiei electrice devine tot mai importantă, iar posibilitatea de a mări utilizarea energiei nucleare rămâne o opțiune deschisă — și dezbătută aprins — în numeroase țări.

Progrese lente în gestionarea cererii de energie

Din anul 2000, eficiența crescută în producția de energie și cererea mai scăzută din partea industriei au fost compensate de creșterea consumului energetic al consumatorilor casnici și al sectorului de servicii. Mai multe aparate electrice sunt utilizate într-un număr mai mare de gospodării. Studiile arată că aparatele electrice lăsate în stand-by, de exemplu, au o pondere de 3–13 % din consumul casnic de energie electrică.

Până în anul 2030, cererea de energie în Europa se așteaptă să crească cu aproape 20 %, o creștere mult mai redusă decât creșterea previzională a PIB, dar totuși situată în direcție opusă față de cerințele combaterii schimbărilor climatice. Măsuri de rentabilizare și ameliorare a eficienței energetice rămân insuficient folosite. Centrale mixte, termice și electrice, ar putea îmbunătăți eficiența furnizării de energie. Captarea și stocarea carbonului ar putea servi ca tehnologie de tranziție. Măsuri de eficientizare la clădiri, vehicule și bunuri de consum, stimulate de instrumente și reglementări specifice economiei de piață, pot contribui la reducerea cererii.

Pe termen mediu, investiții susținute în energii regenerabile, eficiența energetică ca și în hidrogen ca purtător de energie pot contribui la reducerea dependenței Europei față de combustibilii fosili. Ultima soluție va contribui în special în sectorul de transporturi, sector care cunoaște cea mai rapidă creștere a cererii de energie și de emisii de CO₂ în

Europa. În mod îngrijorător, această tendință se așteaptă să se manifeste și în deceniile următoare. Călătoriile aeriene, în special, se așteaptă să-și dubleze ponderea în totalul transporturilor între 2000–2030.

UE a demonstrat o conducere fermă prin stabilirea unor obiective și ținte ambițioase în vederea reducerii gazelor cu efect de seră. Uniunea a acceptat și ideea că lipsa de acțiune constituie un risc prea mare. Trecerea spre sursele de energie cu conținut redus de carbon, se sugerează în scenariile AEM, va conduce la note de plată crescute pentru utilizatori. Dar și inacțiunea costă bani, după cum arată unele studii dedicate acestui subiect. Unul dintre acestea sugerează că 'prețul social al carbonului' — respectiv costurile suportate de societatea globală pentru fiecare tonă de carbon emis în atmosferă — se ridică la circa 60 euro pe tonă. Alte studii sugerează costuri mult mai ridicate. Diferitele estimări depind de modul în care se acordă o valoare monetară efectelor pe termen lung produse asupra climei, agriculturii, calității aerului, epidemiilor, resurselor de apă și îmbolnăvirilor.

Aceste costuri pot fi privite în perspectivă atunci când se consideră că emisiile de gaze cu efect de seră se situează în țările UE-25 între 5–25 tone de carbon pe persoană, în funcție de țara în care trăiești (reprezentând între 300–1 500 euro costuri sociale pe persoană). În comparație cu costurile suplimentare estimate în 2030 pentru o economie utilizând puțin cărbune, la circa 45 euro/persoană: această din urmă soluție apare considerabil mai puțin costisitoare.

Suntem mai sănătoși, dar în continuare expuși la poluanți

Europa a făcut pași uriași în reducerea multor forme de poluare. În special, a eliminat smogul din multe locuri și a redus ploile acide. Cu toate acestea, concentrațiile ridicate de particule fine și nivelul ozonului la sol în special, continuă să cauzeze probleme de sănătate în multe orașe și zone adiacente. Nivelul de ozon la sol este dăunător și pentru sănătatea ecosistemului și pentru culturi în zone rurale întinse din Europa.

În pofida reducerii emisiilor, concentrațiile acestor poluanți rămân ridicate, deseori peste pragurile admise. Expunerea la concentrații determină reducerea speranței de viață, cauzează decese premature și duc la înrăutățirea generală a stării de sănătate. Volumul în creștere al transporturilor, cu 30 % pentru mărfuri și cu 20 % pentru pasageri în ultimii 10 ani, a indicat că îmbunătățirile tehnologice semnificative nu au condus la o scădere substanțială a emisiilor totale.

Europa pierde anual 200 de milioane de zile-muncă din cauza îmbolnăvirilor datorate poluării aerului. Mai mult, OCDE estimează că 6,4 % din decesele și îmbolnăvirile copiilor mici din Europa sunt cauzate de poluarea din afara casei. Această cifră este mult mai mare în noile state membre ale UE. Analiza efectuată ca baza a formulării Strategiei tematice privind poluarea aerului, publicată în septembrie 2005, a arătat că un impact considerabil asupra sănătății umane și a ecosistemelor se va manifesta și în condițiile aplicării integrale a legislației UE existente.

Îmbunătățirile tehnologiilor de transport, de la vehicule alimentate cu combustibili hibridi până la cele funcționând pe bază de hidrogen, toate au rolul lor în reducerea expunerii la poluanți. În mod similar, un rol semnificativ revine planificării urbane, care poate oferi o soluție de abordare integrată a transportului ca alternativă reală la transportul cu automobilul în multe zone urbane.

Cetățenii Europei sunt tot mai mult expuși și la un amestec de poluanți chimici, generat de alimente și bunuri moderne de consum, inclusiv mobilier, îmbrăcăminte și produse de menaj. Se atrage tot mai mult atenția asupra legăturilor dintre substanțele chimice și tendințele în creștere ale unor forme de cancer la organele de reproducere (cancere de testicule, de prostată și de sân), iar la copii — leucemia. Nu există dovezi indubitabile, dar prezența peste tot a urmelor de substanțe chimice în probele de sânge uman și în mediu constituie un motiv evident de îngrijorare. Utilizarea mai redusă a substanțelor chimice periculoase în agricultură și un nivel mai scăzut de reziduuri în produsele de consum vor contribui la reducerea efectelor în mare parte necunoscute a acestor amestecuri de substanțe chimice.

Prevenirea poluării aduce beneficii

În Europa, s-au făcut eforturi considerabile pentru tratarea apelor reziduale și pentru reducerea apelor uzate deversate. Cu toate acestea, mai este încă de lucru până la punerea completă în aplicare a directivei

---

privind tratarea apelor reziduale urbane. Progresul realizat până acum s-a datorat investițiilor de capital și unor forme avansate de tratare.

Tendențele de viitor arată că poluarea apelor urmare deversării apelor uzate va fi în continuare redusă, în special în țările din UE-10, cu sprijin din partea fondurilor structurale și de coeziune UE, începând din 2007. Evoluția din ultimii 20 de ani a politicilor privind tratarea apelor uzate arată că investițiile în instalațiile de tratare, combinate cu stimulente economice reale pentru reducerea poluării la sursă, oferă cea mai eficientă metodă de a reduce acest tip de poluare.

Prin politici precum directiva privind nitrății, Uniunea Europeană a încercat să reducă poluarea din agricultură. Între timp, investițiile făcute de furnizorii de apă continuă să asigure calitatea apei potabile. Dar râurile și apele subterane ale Europei continuă să fie poluate de infiltrațiile de îngrășăminte și pesticide organice sau minerale. Deși se așteaptă ca utilizarea acestor substanțe chimice să se reducă la nivelul UE-15, în UE-10 se preconizează o creștere cu 35 % a utilizării îngrășămintelor până în 2020, pe măsură ce agricultura se intensifică.

Multe zone din Europa se vor confrunta în continuare cu probleme privind calitatea apelor subterane, întrucât durează zeci de ani până când substanțele poluante infiltrate în pământ ajung în râuri, lacuri și rezervoare de apă. Prevenirea, prin schimbarea practicilor agricole, este mai eficientă decât combaterea poluării, în special pe termen lung.

Epuizarea resurselor naturale

Situația la nivel mondial a stocurilor de pește ilustrează pericolele generate de utilizarea excesivă a resurselor naturale și de deteriorare a funcțiilor de bază ale ecosistemelor. Peștele reprezintă ultima sursă majoră de hrană sălbatică. Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO) estimează că 75 % din populația de pește la nivel mondial este exploatată excesiv, iar populația de ton și rechini, cei mai mari răpitori, este din ce în ce mai redusă.

Populația de pește din Europa fiind în mare parte epuizată, flota europeană de pescuit a început să pescuiască mai departe, cu sprijinul unor acorduri bilaterale și al subvențiilor. Aceste flote au contribuit la 'declinul pescuitului în lanțul trofic', reducând semnificativ populația celor mai importante specii din vârful lanțului trofic. De asemenea acest fapt a pus în pericol multe dintre speciile cu valoare comercială ridicată și amenință structura de ansamblu a ecosistemului.

Pe continent, desemnarea a 18 % din suprafața terestră a Europei ca zone protejate în cadrul rețelei Natura 2000 va contribui la asigurarea sănătății și diversității ecosistemelor sale. Cu toate acestea, peisajul Europei, un element definitoriu al moștenirii sale culturale și adăpostul esențial al biodiversității, este supus unor schimbări pe scară largă, probabil ireversibile. Aceste schimbări afectează atât flora și fauna, cât și funcționarea ecosistemului.

În anii 1990, cele mai mari pierderi de habitate și ecosisteme pentru diversitate biologică de pe continent au vizat habitatele de bărăgan, arbuști și tundră și habitatele din zonele umede și de luncă. Multe dintre terenurile mlăștinoase rămase au fost pierdute în favoarea proiectelor de dezvoltare din zonele de litoral, a lacurilor de acumulare și a amenajării cursurilor de apă. La fel, deși suprafața împădurită din Europa a crescut față de anii trecuți, multe păduri sunt exploatate mai intens decât înainte.

Aceste pierderi afectează și fauna. În ciuda politicilor de protecție, adoptate în cadrul strategiei europene de conservare a habitatelor sale critice pentru faună, multe specii sunt încă amenințate, inclusiv 42 % dintre mamiferele indigene, 15 % dintre păsări, 45 % dintre fluturi, 30 % dintre amfibieni, 45 % dintre reptile și 52 % dintre peștii de apă dulce.

Solul Europei este de o varietate unică, cu peste 300 de tipuri majore de sol pe întregul continent. Solurile pierdute ar putea fi, până la urmă, înlocuite prin procese naturale, dar ar fi nevoie de până la 50 de ani pentru a produce doar câțiva centimetri de sol nou. Solul ar trebui considerat ca o resursă neregenerabilă.

Solul este supus multor amenințări — eroziune, impermeabilizare, contaminare, salinizare. Până acum, aceste probleme s-au dovedit a fi dificil de gestionat și se preconizează că vor continua să reprezinte o provocare, ținând seama de evoluția viitoare așteptată în Europa în domeniul urbanizării, agriculturii intensive și industrializării sau dezindustrializării.

Pe întregul continent, cererea de apă continuă să crească, în special în sectorul privat. În noile state membre, se preconizează o creștere a consumului rezidențial de apă de 70 % în următorii zece ani. Cantități tot mai mari de apă sunt utilizate, de asemenea, pentru irigații, în special în sudul Europei, unde au apărut deja primele semne că vor fi probleme cu lipsa de apă. Se așteaptă ca schimbările climatice să extindă și să intensifice această problemă. Existența pe termen lung a unor surse abundente și sigure de apă curată va deveni din ce în ce mai importantă pe viitor, în contextul amenajării teritoriului, în special în jurul Mării Mediterane.

În cursul ultimului deceniu, Europa a reușit să rupă, într-o oarecare măsură, corelația dintre creșterea economică și utilizarea materialelor și energiei. Cu toate acestea, utilizarea resurselor, la nivel absolut, a rămas constantă. Între țările din UE apar diferențe mari în ceea ce privește intensitatea utilizării materialelor, care variază de la circa 11 kg/euro din PIB la mai puțin de 1 kg/euro. Aceste diferențe pot fi explicate întrucâtva prin raportul dintre activitățile industriale și cele din sectorul serviciilor. Cu toate acestea, productivitatea energetică și a resurselor în Europa Occidentală este, în medie, de patru ori mai mare decât a noilor state membre ale UE. Această situație oferă posibilități sporite de a realiza un raport mai bun în ceea ce privește productivitatea resurselor între UE-15 și UE-10, prin transferul de tehnologii și alte măsuri.

Integrare, inovație și reforma economica

Politicile de succes ale UE din domeniul protecției mediului din ultimii 30 de ani au vizat în special aspecte punctuale, ușor vizibile. Aceste probleme au fost soluționate mai ales cu ajutorul reglementărilor și

prin inovații tehnologice. Provocarea constă acum în dezvoltarea și implementarea unor politici pe termen lung pentru sectoarele economice care contribuie în cea mai mare măsură la poluarea difuză.

Progrese semnificative vor fi probabil vizibile, doar peste câteva decenii de aplicare a unor politici coerente, pe termen lung și totuși flexibile, care să se bucure de sprijinul larg al cetățenilor. Asta înseamnă că măsurile de informare și de conștientizare a publicului vor fi din ce în ce mai importante pentru o politică eficientă.

Politicile eficiente vor trebui, de asemenea, să încurajeze schimbări de comportament în rândul consumatorilor europeni și să conducă în special sectoarele transporturilor, energetic și agricol spre activități mai puțin dăunătoare mediului. O reformă instituțională și o planificare financiară pe termen lung care să încurajeze o eficiență ecologică sporită ar putea contribui la promovarea unor astfel de activități. Acestea ar trebui să fie însoțite de utilizarea unor instrumente de piață. De exemplu, trecerea de la subvenții care dăunează mediului spre sprijinirea dezvoltării și utilizării inovațiilor ecologice în producție, transportul energiei și agricultura ar putea contribui semnificativ la tranziția spre activități economice durabile.

Multe politici europene includ deja obiective de mediu și bugete substanțiale sunt alocate încurajării activităților și comportamentelor adecvate acestor obiective de mediu, de exemplu, în cadrul Politicii Agricole Comune. Cu toate acestea, având în vedere schimbările semnificative intervenite în modul de utilizare a teritoriului, printr-o cooperare mai strânsă între sectoare, Europa ar putea obține o coeziune teritorială echilibrată, de exemplu, între planificarea regională în domeniul urbanismului și al transporturilor și utilizarea fondurilor structurale și de coeziune ale UE.

Sectorul transporturilor reprezintă un bun studiu de caz pentru evidențierea beneficiilor adoptării unor soluții integrate. În acest sector, este evident că există infinite forțe motrice și presiuni interconectate care afectează mediul. Pe de o parte, acest sector a realizat reduceri semnificative ale emisiilor de poluanți în aer precum precursori ai ozonului și substanțe

---

acidifiante. Cu toate acestea, pe de altă parte, emisiile de gaze cu efect de seră continuă să crească, întrucât cererea de servicii de transport (de mărfuri și de pasageri) anulează reducerile de emisii obținute prin îmbunătățiri tehnologice și reglementări mai stricte.

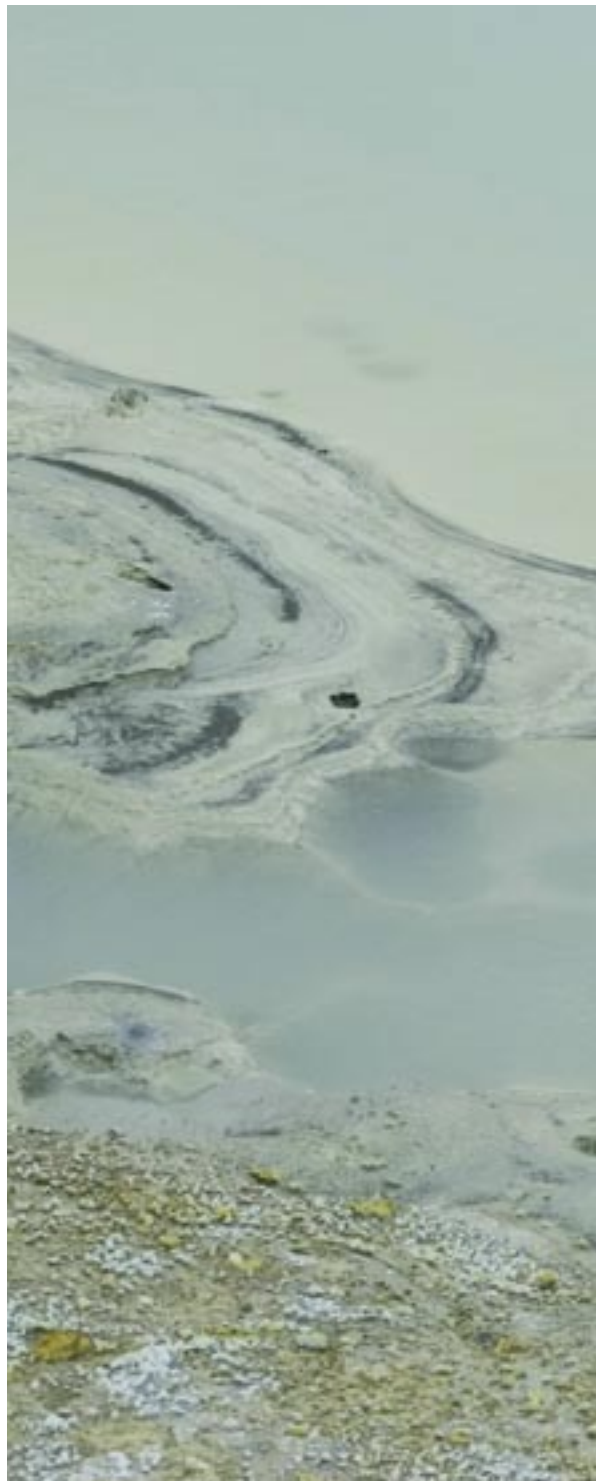
În cadrul dezvoltării urbane, infrastructura de transport are un triplu impact asupra teritoriului, contribuind la consumul de teren agricol, la impermeabilizarea mai intensă a solului și la fragmentarea habitatelor în întreaga Uniune Europeană. Mai mult, ea expune o mare parte a populației la niveluri ridicate de zgomot.

Apetitul nostru crescut pentru mobilitate rutieră și aeriană a făcut ca problemele privind transportul să devină o prioritate pe agenda de mediu/dezvoltare durabilă, de la nivel local, până la nivel mondial. Acest lucru reflectă numeroasele provocări din domeniul transporturilor, care variază de la probleme locale (urbanism și amenajarea teritoriului) la probleme globale (gazele cu efect de seră și schimbările climatice).

A acțiunile integrate, pe termen lung, au adus beneficii substanțiale. Impozitarea combustibililor ilustrează eficacitatea tranziției pe termen lung a stimulentele economice prin intermediul instrumentelor de piață. Tehnologiile auto americane și europene sunt, în mare parte, identice. Cu toate acestea, aplicarea unor impozite de cca. 50 % pe combustibili în Europa a stimulat schimbarea comportamentului consumatorilor. Împreună cu presiunile politice pentru utilizarea tehnologiilor, acești factori au făcut ca, în ultimele decenii, noile mașini europene să aibă un consum aproape de două ori mai redus decât cele din America, unde impozitele pe combustibili sunt mult mai mici. Studiile sugerează că s-ar putea obține o reducere substanțială a intensității energetice printr-o abordare similară în ceea ce privește prețul energiei.

Ce putem face

Reforma fiscală poate contribui la un mediu durabil, mai sănătos. O tranziție treptată a fiscalității de la impozitarea 'resurselor pozitive', precum investițiile și forța de muncă, spre impozitarea 'resurselor negative',

---

precum poluarea și utilizarea ineficientă, ar contribui, de asemenea, la includerea costurilor de mediu în prețurile serviciilor și produselor. Astfel, s-ar crea semnale mai realiste privind prețurile de piață.

Factorii politici ar putea, de asemenea, să adopte măsuri suplimentare prin care să asigure echitatea socială a taxelor de mediu. Membrii mai săraci ai societății își cheltuiesc un procent mai mare din venituri pe necesități de bază, precum hrană, apă și energie. Studiile au arătat că impozitele pe energie afectează în special oamenii săraci, în timp ce impozitele pe transporturi sunt relativ benigne pentru săraci, care nu beneficiază atât de mult de transportul privat. Impozitele pe poluare sunt, în general, neutre în ceea ce privește impactul lor asupra diverselor grupuri sociale.

Politicile care vizează obținerea veniturilor mai degrabă din consum, decât din forța de muncă, pot asigura, de asemenea, o bază tot mai largă de impozitare, ca reacție atât la reducerea forței de muncă, cât și la îmbătrânirea populației.

Cele șapte strategii tematice dezvoltate în cadrul celui de-al 6-lea Program de Acțiune pentru Mediu, împreună cu politicile de integrare sectorială și cu Strategia de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene, încurajează planificarea pe termen lung.

Politicile coerente pe termen lung pot încuraja restructurarea stimulentei sub forma instrumentelor

financiare, a prețurilor de piață și a impozitelor, care vor fi necesare pentru reducerea costurilor tot mai mari și mai vizibile de utilizare a resurselor naturale ale planetei. Beneficiile obținute în domeniul eficienței de mediu ar putea contribui, de asemenea, la creșterea competitivității economiei europene. O productivitate ridicată în utilizarea energiei și a resurselor în Europa ar putea contribui, de asemenea, la contracararea parțială a altor avantaje competitive de care se bucură economiile în curs de dezvoltare din Asia și America de Sud.

Cu toate acestea, există obstacole semnificative în calea aplicării efective și eficiente a politicilor la toate nivelurile instituționale din cadrul UE. Studiile AEM arată că structura instituțională poate fi la fel de importantă ca și formularea politicilor în sine.

Suportul publicului larg față de rezultatele obținute în ultimele decenii în materie de protecție a mediului este reflectat de rezultatele sondajului Eurobarometer 2005, care sugerează, de asemenea, că cetățenii europeni sunt pregătiți să facă mai mult. Acest raport demonstrează că, într-adevăr, atât guvernele, cât și cetățenii trebuie să facă mai mult pentru a alinia dezvoltarea economică la capacitățile de răspuns ale Planetei.

Europa și-a început deja drumul în această direcție, creând o societate europeană mai inteligentă, mai curată, mai competitivă și mai sigură. Aceste avantaje ar încuraja creșterea eficienței ecologice la nivel global precum și echitatea care, în cele din urmă, garantează calitatea vieții în Europa.